

Οικονομικές ανισορροπίες και πολιτική σταθεροποίησης

Η περίπτωση της Ισπανίας και της Γιουγκοσλαβίας

Εισήγηση Τ. Θωμόπουλου

Περίληψη

Η δεύτερη πετρελαϊκή κρίση επιδείνωσε τις ανισορροπίες που συσσωρευόντουσαν σε παγκόσμια κλίμακα την προηγούμενη δεκαετία. Ο στασιμοπληθωρισμός έπληξε όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ στις αρχές της δεκαετίας του 1980. Μόνο αυτές που έγκαιρα εφάρμοσαν πρόγραμμα σταθεροποίησης και προσαρμογής στις νέες διεθνείς οικονομικές συνθήκες κατόρθωσαν να επαναφέρουν ένα ικανοποιητικό ρυθμό ανάπτυξης μη στηριζόμενο σε εξωτερικό δανεισμό.

Το τρίπτυχο της επιτυχίας είναι τα τρία C, όπως λέγουν οι αγγλοσάξωνες οικονομολόγοι consistency, credibility και continuity, δηλ. συνέπεια, αξιοπιστία και συνέχεια-διάρκεια στην οικονομική πολιτική. Το μίγμα δηλαδή οι δόσεις της νομισματικής, δημοσιονομικής και εισοδηματικής πολιτικής ήσαν διαφορετικές από χώρα σε χώρα, αλλά έπρεπε να συμβαδίζουν. Σε περίπτωση που δεν υπήρχε συνοχή στους στόχους και συνέπεια στα μέσα, τα αποτελέσματα ήταν πενιχρά. Επίσης, όταν μετά από τα πρώτα ευνοϊκά αποτελέσματα η πολιτική χαλά-ρωσε επανεμφάνιστηκαν γρήγορα οι στασιμο-πληθωριστικές τάσεις. Από τις μεσογειακές χώρες του ΟΟΣΑ τα δύο ακραία παραδείγματα είναι η Ισπανία και η Γιουγκοσλαβία.

Η Ισπανία ανήκει στις χώρες που επεβλήθηκε συνεχώς περιοριστική πολιτική από το 1983 μέχρι το 1987, επί 5 χρόνια και που πάρθηκαν οδυνηρά διαρθρωτικά μέτρα. Οι απολύσεις μόνο από τις επίσημες προβληματικές επιχειρήσεις έφθασαν στις 100.000 σχεδόν. Χάρη στην εξυγίανση του παραγωγικού δυναμικού της και της περιοριστικής μακρο-οικονομικής πολιτικής της η Ισπανία κατέχει το ρεκόρ της ανάπτυξης από το 1985 και μετά. Το ΑΕΠ αυξήθηκε με μέσο ετήσιο ρυθμό 4,3% από το 1985 μέχρι και 1988 με οδηγό τις παραγωγικές επενδύσεις.

(μέση ετήσια αύξηση 14%). Συγχρόνως, από το τέλος του 1985 έχουν δημιουργηθεί 1.000.000 νέες θέσεις εργασίας και το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών παραμένει πλεονασματικό μέχρι σήμερα. Ο πληθωρισμός από 16% το 1980 έπεσε στο 9% το 1985 και στο 4,5% από τα μέσα του 1987.

Αντίθετα η επίδοση της Γιουγκοσλαβικής οικονομίας είναι απογοητευτική. Ο πληθωρισμός στα τέλη του 1987 έφθασε στο 170%, το διαθέσιμο εθνικό εισόδημα και ο μέσος μισθός σε πραγματικές τιμές μειώθηκαν κατά 6% και 20% μεταξύ 1980 και 1987, και η εξυπηρέτηση του εξωτερικού χρέους (\$19 δισεκ.) απορροφά το 10% του ΑΕΠ. Η Γιουγκοσλαβία καθυστέρησε πολύ να πάρει διαρθρωτικά μέτρα. Πίσω από τα υψηλά προστατευτικά εξωτερικά τείχη πολλές από τις βιομηχανικές επιχειρήσεις έχουν γίνει προβληματικές και μόνο από πέρσι άρχισε η κυβέρνηση να παίρνει μέτρα εξυγίανσης. Επίσης δεν υπήρχε πάντοτε συνοχή στους στόχους. Αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο γεγονός ότι ο προγραμματισμός στην Γιουγκοσλαβία δίνει το μεγαλύτερο βάρος στους πραγματικούς στόχους - πραγματικό εθνικό εισόδημα, πραγματικοί μισθοί - παραβλέποντας τους ονομαστικούς στόχους - ονομαστικούς μισθούς, πληθωρισμός κ.λ.π. Συγχρόνως η περιοριστική πολιτική έληξε πολύ γρήγορα. Το 1985-86 εφαρμόσθηκε μία επεκτατική πολιτική επαναφέροντας εντονότερα τις πληθωριστικές προσδοκίες. Κατά τη διάρκεια του 1988 η Γιουγκοσλαβική κυβέρνηση σκοπεύει να λάβει ριζικά διαρθρωτικά και θεσμικά μέτρα για να ενδυναμώσει τους μηχανισμούς της αγοράς, να απελευθερώσει το τραπεζικό σύστημα, να διευκολύνει την κίνηση κεφαλαίων μεταξύ των επιχειρήσεων και να άρει το πολύπλοκο σύστημα χορηγήσεων των συναλλαγματικών πόρων, που προστατεύει φθίνουσες βιομηχανίες και στερεί τους αναγκαίους πόρους για την ανάπτυξη των εξαγωγικών επιχειρήσεων. Επειδή όμως πολλές από τις αλλαγές απαιτούν αλλαγές στο Σύνταγμα το νέο πρόγραμμα εξυγίανσης και απελευθέρωσης της αγοράς θα τεθεί σε εφαρμογή μόνο περί τα τέλη του 1988.